

buret av en tredje son (»vero. 3. filius»). Verelius, Peringskiöld, Dijkman och Celsius uppfatta däremot **onar** som pronomen och tolka det »quorum alter (=posterior)», »af hwilka den andra», »den senare». Brocman: »af hwilke den ene»; *UFT*: »En annan».

Att **onar** icke återger ett namn utan pronomenet *annarr* är säkert. Eftersom det är högst otroligt, att satsen *Annarr varð dauðr i Grikkium* skulle åsyfta en tredje son, vilkens namn ej nämnes, bör *annarr* tolkas som 'den andre', 'den senare'. Det är sålunda *Otryggx*, som dog i Grekland. Dijkman kommenterar inskriften på följande sätt: »Talar ock denna Steen om de Swänskas Resor til Grekland, dit den ena Brodren farit och der blifwit död, som skal slutas af ordet **Anar**, secundus den andra.»

Bröderna ha måhända båda varit vāringar. Var *Gærdarr*, troligen den äldre brodern, har dött, meddelas icke.

U 1087 har varit ett, åtminstone i dessa trakter, ovanligt ståtligt monument, och det är mycket beklagligt, att det icke har kunnat återfinnas. Dijkman beskriver ornamentiken på följande sätt: »Steen-figuren består af twāne wäl ritade Ormar sammanslingade med hufwuden, och klöfwar något från halsarne, jämte andra små ormslingor . . . Et rent korss står öfwerst på Stenen; hwar af slutes honom wara i Christendomen opsatt.»

Vem som är mästare till den ståtliga ristningen är svårt att säga, i synnerhet som originalet har gått förlorat. Man får tillsvidare inskränka sig till att framhålla, att korset, de vackert lagda slingorna och flera runformer i hög grad erinra om Öpir. Den ovanliga stavningen i **girkium**, alltså med stungen **k**-runa, förekommer på den av Öpir signerade U 922 (**til · girkha**). Om uttrycket i *Grikkium* se S. B. F. Jansson i *Ortnamnssällskapet i Uppsala årsskrift* 1954, s. 32 ff.

1088. Lövsta, Bälinge sn.

Litteratur: B 480, L 142. J. Bureus, Fa 6 s. 198 n:r 168 (Rhezeliu), Fa 10:2 n:r 23 b, Fa 5 n:r 55, Fa 1 s. 15, Ff 6 n:r 26; J. Rhezelius, Fa 10:1 n:r 74, Fl 1 n:r 66; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 23; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 288, 2, s. 601; *UFT* h. 11 (1883), s. 236; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA).

Avbildningar: Bureus, teckning (i Fa 10:2), kopparstick (i Ff 6); Rhezelius, teckning i Fa 10:1, teckning i Fl 1; osignerat träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 480).

Denna runsten är, i likhet med den andra stenen vid Lövsta (U 1087), sedan länge försvunnen. Enligt Bureus, som daterar sin teckning i Fa 10:2 »1632 12 Sep. 2 po», stod stenen »Nordan samma by» [=Lövsta]. Fa 5: »Sammastädz nordan byen»; Ff 6: »Löstadh nordan Byen». — Rhezelius (Fa 6): »Widh Löfsta i Bälinge.» Fa 10:1: »Bälinge Sochn. Widh Löfstadh nordan til.¹» Ovan teckningen i Fl 1 finnes följande platsuppgift: »Bälinge sochn, Widh Löfstadh nolan Byn i gärdet.» — På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Löfstad i Bälinge. Nordan byn». En noggrannare uppgift om platsen har tillskrivits med blyerts: »Wid gärdzbacken där en märkelig hög ibland stengryte högst på kullen är upkastad» (B 480: »Löfstad»; L 142: [»Löfstad] Nordan byen»). — Celsius, som undersökte inskriften den 14/7 1726, anger platsen på följande sätt: »Löfstad och Bälinge sochn, på backen norr om byen.» Enligt *UFT* var stenen försvunnen år 1856, då C. F. Sæve sökte den. Av mig har den vid flera tillfällen sökts förgäves, senast år 1951.

Höjd omkring 1,70 m., bredd omkring 1,30 m.

¹ De två sista orden ha tillagts av Bureus.

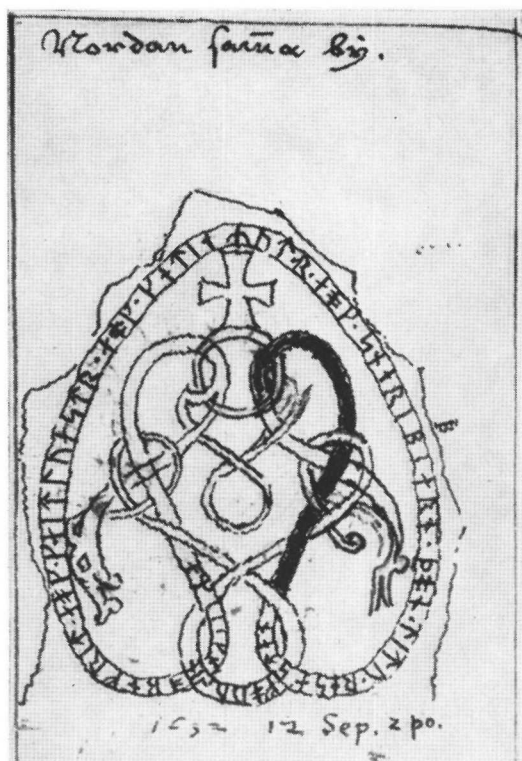

Fig. 344. U 1088. Löfstad, Bälunge sn.
Efter teckning av Bureus.

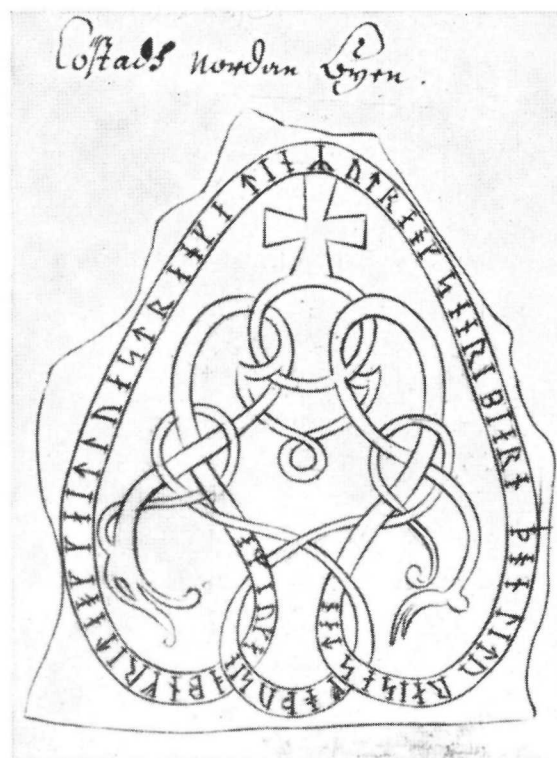

Fig. 345. U 1088. Löfstad, Bälunge sn.
Efter kopparstick av Bureus.

Inskrift (enligt B 480):

amrigar olnfuir · aok kaitluastr · aok · gatilrutr · aog · sneribiar + - þon · litu · risa stan ... uu sin

... ok Ketilfastr ok Ketilmundr ok Snærribiorn, þaun letu ræisa stæin ... sinn

»... och Kättilfast och Kättilmund och Snärrebjörn, de läto resa stenen ... sin (fader?)»

Till läsningen: Rhezelius (i F a 6): amarikalnrite · aok · kaitluastr · aok · kitilartr · aok · sner · ibiarn · þon litu · resa stian. F a 10:1: - miuka obnfrit · aok · keitluastr · aok · kiti - rytr · aok · snaribiarn · þon litu raisa stan foðu sin. F l 1: amrikai · rnfite · aok · kaitluastr · aok · kitilartr · aok · sner · ibiarn · þon litu · resa stan. — Bureus (F a 10:2): am - - - ka obnfrit · aok · kaitluastr · aok · keti-rut · r · aok · sneribiarn · þon · litu · resa sten / foðu sin. F a 5: amiuka obnfrit aok kaitluastr aok ketinayntar · aok · sneribiarn · þon · litu · resa sten ... foðu sen. — Celsius: inki : a · aok · keitluastr · aok · ketilrutr · aok · sneribiarn · þon · litu · resa stan. Celsius anmärker: »jag lärar ha sedt öfwer fadur sin · som står i en liten rund slänga nederst på stenen.»

Inskriften tolkas av Bureus (i F a 5) på följande sätt: »Emiuco OpnFridus et CheitilVastus et Chetilmundus et SneriBernus illi fecerunt erigi Lapidem ... patri suo.» Rhezelius' tolkning (i F l 1) lyder: »... et Keitilvastus et Ketilrytus et Sneribernus illi fecerunt erigi lapidem.»

I Peringskiölds *Monumenta* återges inskriften på ett naturligare men knappast riktigare sätt: »Olafwur aok Katilwastr aok Katilmunter, aok Sneribiarn, daon litu risa Stan at Amerikar fadur sin.» Med ledning härav återger Liljegren (L 142) inskriften: »Olafvir: aok: Kaitlvastr. aok. Katilrutr. aok. Sneribiarn + þon. litu. rasa. stan. at Rigair .. fapur sin.»

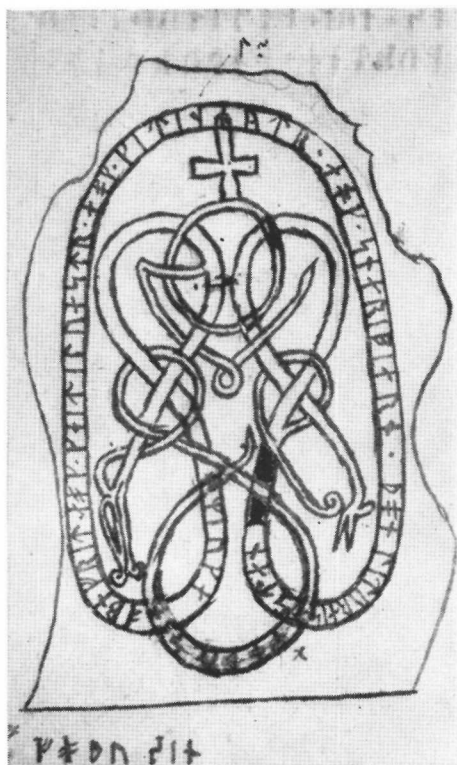

Fig. 346. U 1088. Lövssta, Bälänge sn.
Efter teckning av Rhezelius i Fa 10: 1.

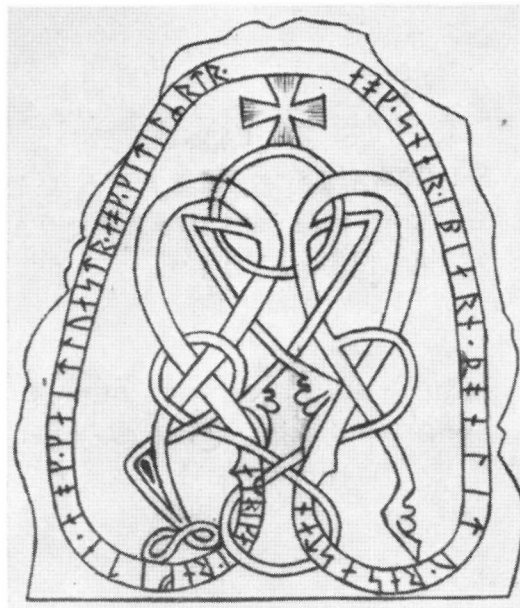

Fig. 347. U 1088. Lövssta, Bälänge sn.
Efter teckning av Rhezelius i F 11.

Med utgångspunkt från Liljegren tolkas inskriften i *UFT* på följande sätt: »Olof och Kättelvast och Kättelrund och Snerebjörn, desse läto resa sten efter Riger (Rid-ger? el. Ring-ger), sin fader.»

U 1088 har uppenbarligen varit synnerligen svårläst, varför läsningen måste behandlas med försiktighet. Därtill kommer, att ristarens ortografi tydligen har varit bristfällig.

Av de fem personnamnen torde emellertid tre, trots otymplig stavning, med relativt stor säkerhet kunna bestämmas, nämligen 18—27 *kaitluastr*, 31—39 *gatilautr* och 43—51 *sneribiar(n)*.

Det förstnämnda kan icke vara något annat än det i uppländska runinskrifter vanliga mansnamnet *Kættilfastr*. Den enda felristningen består i att *i* har placerats före *t* i st. f. efter, en felristning som icke är överraskande. Vad skrivningen *-uastr* för *-fastr* beträffar är den icke enastående i runinskrifter (jfr t. ex. *sihuastr Sigfastr* på U 1036); detta är givetvis en skrivning efter uttalet (se t. ex. Ad. Noreen, *Altschwedische Grammatik* § 259, Anm. 1).

I *gatilautr*, en runföljd som onekligen ser egenartad ut, tvingas man att räkna med två felristningar; ristaren har nämligen med all sannolikhet åsyftat mansnamnet *Kætilmundr*. Bruket av *g* i st. f. *k* är egendomligt, men det återkommer på ett annat ställe i inskriften, nämligen i runföljden 40—43 *aog ok*. Dessa stungna *k*-runor kunna emellertid bero på felläsning; man bör observera, att Bureus, Rhezelius och Celsius läsa *k* i båda fallen. Det kan ha varit naturliga förändringar i stenytan, som ha uppfattats som huggna. Förväxlingen av *ᚱ* (ᚱ) och *m* (ᚱ) är lätt förklarlig och som bekant ej enastående. *Kætilmundr* är ett i runinskrifterna ganska vanligt namn (över 15 belägg), och det förekommer också under medeltiden jämförelsevis ofta. — Mansnamnet *Snærribiorn* är däremot hittills aldrig belagt; i förleden finner man det *Snærri* (från början ett binamn), som är belagt på två uppländska runstenar U 5 och 128; även från

Fig. 348. U 1088. Lövsta, Bälunge sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 480).

Island är namnet *Snerrir* väl styrkt. *Snærribiorn* torde också böra uppfattas som ett karakteriserande namn, ett binamn; efterleden *-biorn* tjänstgör väl här snarast som personbetecknande suffix; jfr t. ex. *Styrbiorn*. *Snærribiorn* har i så fall från början haft samma betydelse som *Snærrík*, 'våldsam, bråkig man'.

Även i runföljden 8—14 *olnfuir*, som otvivelaktigt innehåller ett namn, kan man tro sig finna exempel på ortografiska egendomligheter. Om man räknar med att ristaren har gjort den ofta förekommande förväxlingen av *a*- och *n*-runan, vidare att han har betecknat *v*-ljudet med *fu*, vilket är synnerligen ovanligt men icke alldeles enastående (jfr t. ex. U 354 *arfua arfa* ack.), samt slutligen att han har inskjutit ett *i* i konsonantförbindelsen *vr*¹ skulle vi här finna mansnamnet² *Olafr*. Det måste emellertid kraftigt understrykas, att den grund som denna i och för sig rimliga rekonstruktion av namnet bygger på är mycket svag. Läsningarna av den försvunna inskriften avvika på detta avsnitt i så hög grad, att man bör lämna belägget ur räkningen.

Detsamma gäller i än högre grad runföljden 1—7 *amrigar*. Att den innehåller ett personnamn är väl ofrånkomligt, men det är icke möjligt att säga, vilket detta har varit. Endast under förutsättning att U 1088 påträffas, böra försök till tolkning av runföljden göras.

Av pronomenet *þaun* (*þon*) framgår, att i något av dessa namn ett kvinnonamn döljer sig.

Inskriftens slut, runföljden 68—72, som har uppfattats som *faður sinn*, skall ha stått för sig själv i en liten slinga nedtill på stenen. Också detta parti av inskriften är högst osäkert.

¹ Om ett annat fall av *i*-inskott i jämförbar ställning se t. ex. S. B. F. Jansson i *ANF* 65 (1951), s. 156 ff.

² I *Södermanlands runinskrifter* (s. 271) upptages *olnfuir* på U 1088 som belägg på kvinnonamnet *Olof* (fsv. *Oluf*, isl. *Ólof*), troligen därför att ett av namnen på U 1088 bör ha varit kvinnonamn (pron. *þon*).